

*До спеціалізованої вченої ради
Д 58.082.04 Західноукраїнського
національного університету
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а*

Відгук

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Пузирного Вячеслава Феодосійовича на дисертацію Мединської Анжели
Володимирівни «Адміністративно-правовий статус нотаріуса в Україні
та зарубіжних країнах», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дослідження обумовлена ключовою роллю нотаріату в забезпеченні правової визначеності та юридичної безпеки. У сучасних умовах глобалізації, посилення міжнародної співпраці та розвитку цифрових технологій значення нотаріальної діяльності неухильно зростає, адже вона забезпечує захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сферах цивільного, сімейного, земельного, корпоративного права тощо.

В Україні система нотаріату перебуває на стадії реформування, зокрема з огляду на інтеграційні процеси з Європейським Союзом. Вивчення зарубіжного досвіду дозволяє визначити найкращі практики регулювання правового статусу нотаріусів, що сприятиме підвищенню ефективності їх діяльності, зокрема шляхом удосконалення законодавства та підвищення якості нотаріальних послуг. Крім того, актуальним є питання забезпечення незалежності нотаріусів та їхньої відповідальності перед суспільством, що є важливим елементом демократичного правопорядку.

У зарубіжних країнах, таких як Франція та Німеччина, нотаріус виступає не лише як фахівець з посвідчення правочинів, але і як гарант

юридичної безпеки. Порівняння цих систем з українською моделлю дозволить виокремити інноваційні підходи до регулювання статусу нотаріусів, які можна адаптувати до національного контексту.

Дослідження теми є важливим також у контексті цифровізації нотаріальної діяльності, яка потребує впровадження нових правових механізмів, що забезпечать баланс між безпекою та доступністю нотаріальних послуг. Таким чином, дослідження адміністративно-правового статусу нотаріуса в Україні та зарубіжних країнах має вагомим теоретичне і практичне значення для зміцнення правової системи України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота виявляє системний підхід до предмета дослідження. Загальна структура рукопису, який запропонувала авторка, має належне обґрунтування та відповідає стандартам класичного наукового підходу. Подання основного змісту роботи відрізняється логічністю і послідовністю, орієнтованими на досягнення визначеної мети та виконання поставлених завдань.

Можна стверджувати, що реалізація визначених завдань дозволила авторці досягнути мети, яка полягає в подальшому дослідженні адміністративно-правового статусу нотаріуса в Україні та зарубіжних країнах шляхом глибокого аналізу наявних норм, виявлення недоліків у законодавстві та формулювання рекомендацій для оптимізації правових механізмів, що забезпечують ефективне функціонування нотаріату. Цьому сприяло виважене і кваліфіковане формування методологічної основи дисертації.

Обґрунтованість наукових положень дисертаційної роботи та достовірність одержаних результатів підтверджені комплексним використанням різноманітних методів дослідження, що дало змогу якісно проаналізувати практику дослідження впровадження кращих світових практик щодо вдосконалення правового статусу нотаріуса в Україні та

сформулювати наукові висновки щодо проведеного дослідження, теоретичні пропозиції і практичні рекомендації щодо розвитку національного правового підходу до правового статусу нотаріуса.

Дисертанткою висловлено низку слушних рекомендацій, що відзначаються новизною щодо доцільності розширення обов'язків нотаріусів, які пов'язані із введенням воєнного стану та мають на меті захист національних інтересів і гарантування безпеки, завдяки покладенню на нотаріусів додаткових зобов'язань щодо перевірки можливих зв'язків зацікавленої особи з країною-агресором та обов'язку гарантування безпеки клієнтів під час вчинення нотаріальної дії, що сукупно забезпечують публічне адміністрування у сфері безпеки. Отже, з повним правом можна стверджувати, що новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і в запропонованому виконанні наукового завдання. Дисертаційна робота має завершену форму, логічно послідовна, виконана творчо і грамотно.

Окремо слід відмітити прискіпливий та виважений підхід дисертантки до вивчення теоретичних джерел, детальний аналіз кожного наукового поняття та терміна з огляду на різні позиції, формування власних висновків та позицій, що свідчить про комплексний науковий підхід до досліджуваних явищ. Зокрема, доведено необхідність використання в дисертації науково-практичних рекомендацій у сфері застосування зарубіжного досвіду правового регулювання статусу нотаріуса, що надасть змогу підвищити ефективність правового забезпечення нотаріальної діяльності в Україні, вдосконалити законодавчу базу, адаптувати її до європейських стандартів, а також запровадити інноваційні підходи до організації та функціонування нотаріату. Це сприятиме підвищенню якості нотаріальних послуг, посиленню довіри до інституту нотаріату та забезпеченню належного рівня правової безпеки громадян і бізнесу.

Мединська А. В. переконливо демонструє аналітичний стиль мислення, здатність робити самостійні висновки, критично оцінювати досягнуте в науці, узагальнювати різні підходи до теоретично складних питань, що розглядаються в дисертації. Особливо варто зазначити про здійснення аналізу правових основ інституту нотаріату на сучасному етапі.

Не можна не погодитись із висновками дисертантки, що аналіз функцій також дозволив дослідити взаємозв'язки нотаріату з іншими правовими інститутами, такими як судова система та правоохоронні органи. Зокрема, нотаріат виконує посередницьку функцію у досудовому врегулюванні спорів, забезпечуючи правову експертизу та легалізацію документів, необхідних для судових процесів. Заслуговують на підтримку висновки дисертантки про те, що дотримання міжнародних вимог і адаптація до сучасних умов сприяє підвищенню прозорості та ефективності нотаріальної діяльності. Український нотаріат, як правовий інститут, виконує не лише функцію засвідчення документів, але також сприяє захисту прав громадян, забезпечуючи стабільність правовідносин. Це містить не лише внесення окремих поправок у законодавство, але і створення комплексної стратегії, що охоплює різні аспекти роботи нотаріуса: від підготовки кадрів до вдосконалення процедур взаємодії з іншими органами публічної влади.

З огляду на вищесказане є всі підстави вважати, що дисертаційна робота Мединської А. В. – це один із перших, досить успішних кроків, спрямованих на заповнення наявних прогалин у національних наукових дослідженнях, присвячених актуальним проблемам правового статусу нотаріуса в Україні та зарубіжних країнах.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає насамперед у тому, що представлене дослідження є одним з небагатьох у вітчизняній науці комплексним дослідженням системного аналізу правового статусу нотаріуса в контексті національної адміністративної правової доктрини.

Найбільш суттєвими і важливими здобутками, що одержані Мединською А. В. особисто та характеризують новизну її дисертації, є наступні: запропоновано розуміти нотаріат в Україні як правовий інститут, що забезпечує здійснення нотаріальних дій, спрямованих на підтвердження та закріплення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також держави; здійснено аналіз історичних етапів правового регулювання нотаріальної діяльності після здобуття Україною незалежності та узагальнено низку нормативно-правових актів, ухвалених протягом цих періодів формування нотаріату; запропоновано необхідність створити єдиний реєстр нотаріусів-медіаторів, що сприятиме якості та доступності медіаційних послуг, забезпечуючи професійну підготовку, контроль і оцінку діяльності нотаріусів, підвищення стандартів етики, прозорість для учасників медіаційного процесу, а також зменшення навантаження на суди та вдосконалення законодавчої бази у сфері медіації.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертації викладено у 12 публікаціях, з них: 4 статті опубліковано у фахових наукових виданнях України, 2 – в закордонних наукових виданнях, 6 – у збірниках матеріалів та конференцій. Аналізуючи тематику і зміст праць Мединської А. В., констатуємо, що всі вони повною мірою відображають результати дослідження.

Практичне значення отриманих результатів. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи Мединської А. В. полягає в тому, що сформульовані в дисертаційному дослідженні теоретичні положення, висновки та пропозиції, орієнтовані на виконання конкретних завдань, які ставляться практикою, а також потребами забезпечення ефективного аналізу розвитку інституту нотаріату та шляхів удосконалення правового статусу нотаріуса в Україні і відповідного законодавства. Крім того, результати

дисертаційного дослідження можуть бути впроваджені як у нормотворчу діяльність, так і в освітній процес.

Висновки, отримані в дисертаційній роботі, можуть знайти практичне застосування в діяльності державних органів для оптимізації нотаріальної діяльності та здійснення взаємодії з міжнародними організаціями, зокрема з Міжнародним союзом нотаріату.

Зауваження та дискусійні положення до дисертації. Однак, як і при дослідженні будь-якої достатньо складної і нової теоретичної проблеми, у дисертації Мединської А. В. є спірні положення, які можуть стати підґрунтям для наступної наукової дискусії і, звісно, насамперед напрямами подальшої розробки цієї проблеми. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, слід вказати і на певні його дискусійні моменти, зокрема:

1. Підпункт 1.3 присвячений правовим основам дослідження інституту нотаріату на сучасному етапі. Логіка автора абсолютно зрозуміла, проте доречно було б додати аналіз судових справ, пов'язаних з оскарженням нотаріальних дій, для ілюстрації сучасних проблем у правовому регулюванні.

2. У п. 9 наукової новизни авторка пропонує підхід щодо особливостей правового статусу нотаріуса через виокремлення таких ознак, як: публічний характер діяльності нотаріуса; незалежність у професійній діяльності; офіційний характер нотаріальних актів; владність; необхідність відповідної кваліфікації та професіоналізм; регламентованість діяльності. Уточнення потребує твердження щодо впливу публічного характеру діяльності нотаріуса на його правовий статус і функції у правовій системі, а також чим офіційний характер нотаріальних актів відрізняє їх від інших документів, засвідчених юристами чи іншими уповноваженими особами?

3. У підпункті 3.2 дисертантка зазначає, що запровадження автоматизованої системи в Україні може містити кілька ключових компонентів: контроль за доступом до нотаріальних реєстрів і захист персональних даних; контроль за регулярністю підвищення кваліфікації

нотаріусів; ведення електронного архіву нотаріальних дій для запобігання фальсифікації документів. Варто було б також додати інтеграцію електронних нотаріальних реєстрів з державними базами даних (реєстром речових прав на нерухоме майно, демографічним реєстром, єдиним державним реєстром судових рішень тощо) для забезпечення оперативного доступу до актуальної інформації.

4. Варто було б розглянути детальніше про запровадження механізмів електронного нотаріату та онлайн-медіації. Оскільки дисертантка зазначила, що для додаткової ефективності необхідно вдосконалити законодавчі процедури щодо реєстраційних і антирейдерських дій, які виконують нотаріуси, а також запровадити механізми електронного нотаріату та онлайн-медіації.

Загальна оцінка дисертації. Загалом зазначені зауваження мають переважно дискусійний характер, не зменшують наукової та практичної цінності дисертаційного дослідження, не впливають на позитивну характеристику роботи.

Наукові положення, висновки, пропозиції і рекомендації, що сформульовані в дисертації відповідно до вимог щодо такого типу робіт, достатньо повно викладені в авторефераті та відображені в опублікованих працях дисертантки.

Дисертація Мединської Анжели Володимирівни на тему «Адміністративно-правовий статус нотаріуса в Україні та зарубіжних країнах» є самостійною, завершеною кваліфікаційною працею у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить науково обґрунтовані теоретичні результати, наукові положення з відповідним рівнем новизни і цінності для теорії адміністративного, а також для суміжних галузей права, практики застосування законодавства в цій сфері, характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок дисертантки в науку.

Дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її авторка – Мединська Анжела Володимирівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор

проректор з освітньо-наукової роботи

Пенітенціарної академії України

Вячеслав ПУЗИРНИЙ

Підпис Пузирного В.Ф. засвідчую.

Начальник відділу документального забезпечення,
архівної справи та роботи зі зверненнями громадян
Пенітенціарної академії України

Світлана ПРИЩЕПА